

Dr. Carmen Rijnoveanu

Institutul pentru Studii Politice de Apărare și Istorie Militară (Ministerul Apărării),
București

Consiliul Apărării al Republicii Socialiste România

Existența unui organism politico-militar cu atribuții în domeniul apărării țării a constituit o tradiție care urcă în perioada dintre cele două războaie mondiale. După desăvârșirea unității naționale la 1 decembrie 1918, statul unitar român a trecut printr-o perioadă de profunde și complexe transformări politice a căror expresie s-a regăsit în adoptarea Constituției din 1923, socotită la acea vreme, printre cele mai moderne din Europa. În această Constituție, la art. 122 se stipulează: „*Se va înființa un Consiliu Superior al apărării țării, care va îngriji, în mod permanent, de măsurile necesare pentru organizarea apărării naționale*”. Astfel, la 14 martie 1924 a fost adoptată *Legea privind organizarea Consiliului Superior al Apărării Țării*, care avea menirea de “a examina, coordona și soluționa toate chestiunile relative la apărarea națională”. Hotărârile lui erau obligatorii după acceptarea lor de către Consiliul de Miniștri. Consiliul era compus din: Consiliul de Miniștri (ca președinte), A.S.R. Principele Moștenitor¹, miniștrii de Război, Externe, Industrie și Comerț, Comunicații, Lucrări Publice, Finanțe, Agricultură, Sănătate Publică și Interne. Din acest Consiliu mai făcea parte, cu vot consultativ, Consiliul Superior al Oștirii.

Consiliul a funcționat până în 1940 fiind desființat odată cu preluarea puterii de către mareșalul Ion Antonescu.

Decizia de înființare a Consiliului Apărării a fost motivată, deci, istoric, dar principala cauză a reprezentat-o „episodul cehoslovac” din august 1968 și, pe cale de consecință, evoluțiile dramatice care au urmat intervenției militare în forță a armatelor statelor membre ale Tratatului de la Varșovia (21 august 1968). În ședința comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a Guvernului și a Consiliului de Stat din 21 august 1968, conducerea comunistă a României a condamnat în termeni fermi agresiunea militară a partenerilor săi de alianță. Decizia adoptată de conducerea comunistă de la București, a adus România într-o poziție precară din punct de vedere al securității naționale vis-à-vis de Uniunea Sovietică și a exacerbât temerile privind o eventuală acțiune militară similară împotriva României. Criza cehoslovacă a avut efecte dramatice asupra gândirii strategice a conducerii de la București și a determinat reevaluări de substanță ale conceptului de securitate națională și a politicilor și strategiilor de apărare. O direcție prioritară de acțiune a avut în vedere consolidarea sistemului de apărare național care, pe cale de consecință, a

---

¹ A.S.R.- Alteța Sa Regală

determinat reorganizarea și/sau înființarea unor structuri noi de apărare cu atribuțiuni în domeniu.

În acest cadru, Marea Adunare Națională adoptă la 14 martie 1969 - Legea nr. 5 *pentru înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Apărării Republicii Socialiste România*.

Încă din preambulul acestei legi se subliniază clar două lucruri fundamentale pentru natura și rolul Consiliului Apărării: scopul și subordonarea noii structuri formate. În ceea ce privește scopul, la art. 1 al actului legislativ se stipula: “Se înființează Consiliul Apărării Republicii Socialiste România, organ deliberativ, care are sarcina de a examina, coordona și soluționa principalele probleme în domeniul apărării țării și asigurării securității statului atât în timp de pace, cât și în timp de război”. În al doilea rând, se stabilește subordonarea Consiliului. Conform prevederilor art. 2, Consiliul Apărării “răspunde pentru întreaga sa activitate în fața Comitetului Central al Partidului Comunist Român (CC al PCR), în fața Marii Adunări Naționale (MAN), iar în intervalul dintre sesiunile MAN, în fața Consiliului de Stat”.

Art. 1 al Legii 5/1969 definește Consiliul Apărării drept „*organ deliberativ*”, iar în art. 6 se stabilește faptul că activitatea sa se desfășoară „*după principiul muncii și conducerii colective*”.

Consiliul se convoca numai de președintele acestuia cel puțin de două ori pe an și decidea prin vot majoritar, deschis exprimat, al membrilor săi.

Noua structură nu era un organ legislativ. În cadrul Consiliului erau discutate o serie de hotărâri care ulterior erau adoptate fie de președintele Republicii, Consiliul de Miniștri sau de Marea Adunare Națională.

Hotărârile Consiliului Apărării erau, conform legii, obligatorii pentru guvern.

În conformitate cu prevederile legii, Consiliul Apărării se compunea din:
președinte- secretarul general al CC al PCR;

membri: președintele Consiliului de Miniștri, ministrul Apărării Naționale, președintele Consiliului Securității Statului, ministrul Afacerilor Interne, ministrul Afacerilor Externe, președintele Comitetului de Stat al Planificării;

alți membri- desemnați de CC al PCR și numiți prin decret de către Consiliul de Stat

secretar- șeful Marelui Stat Major

În conformitate cu art. 5 al legii, Președintele Consiliului Apărării era comandantul suprem al forțelor armate ale Republicii Socialiste România, el coordonând și îndrumând întreaga activitate a Consiliului Apărării.

Trebuie menționat că, în sistemul Constituției din 1965, responsabilitatea executivă a apărării revine Consiliului Apărării Republicii Socialiste România. Activitatea și atribuțiunile Consiliului Apărării au fost legiferate prin adoptarea, apoi, a *Legii nr.14 din 1972 privind organizarea apărării naționale*.

Conform Legii, conducerea sistemului apărării naționale revenea Consiliului Apărării, atât în timp de pace cât și în timp de război. În acest sens, erau stipulate principalele atribuții ce reveneau Consiliului Apărării. Potrivit prevederilor legii, Consiliul Apărării stabilea concepția fundamentală a sistemului de apărare a țării, aproba măsurile privind organizarea generală și pregătirea forțelor armate și a gărzilor patriotice, planurile de mobilizare și întrebuintare a acestora în război, dislocarea și redislocarea trupelor pe teritoriul țării, stabilea principalele măsuri privind pregătirea operativă a teritoriului țării și organizarea apărării locale antiaeriene, aproba planurile referitoare la asigurarea mijloacelor materiale necesare pentru apărarea și securitatea țării și a planurilor de mobilizare a economiei naționale.

Consiliul Apărării era conceput și ca organ de conducere în timp de război. Astfel, legea preciza că, în caz de atac armat prin surprindere, Consiliul Apărării ia imediat toate măsurile necesare pentru respingerea atacului și apărarea țării, iar în timp de război conduce nemijlocit operațiunile de luptă și de mobilizare a întregului potențial uman și material al statului. Trebuie observat faptul că nu se prevedea constituirea unui organ specializat pentru conducerea și coordonarea acțiunilor militare, de tipul Mare Cartier General sau Comandament Suprem, așa cum se practica în caz de război.

De menționat că atribuțiunile conferite Consiliului Apărării erau supradimensionate, în timp ce rolul și atribuțiunile guvernului (Consiliului de Miniștri) erau, în mod evident, diminuate, legea conținând chiar prevederi din care rezulta că guvernul trebuie să îndeplinească hotărârile Consiliului Apărării.

În cursul anului 1974 au fost decise noi modificări la nivelul conducerii statului urmare a deciziei adoptate de Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român (25-26 martie 1974) de instituire a funcției de Președinte al României. În consecință, Marea Adunare Națională adoptă, la 28 martie 1974, Legea nr. 1 privind modificarea Constituției din 1965. La Titlul III se introduce o nouă secțiune prin care se instituie funcția de Președinte al Republicii Socialiste România. Conform noilor prevederi constituționale, Președintele Republicii este comandantul suprem al armatei și președintele Consiliului Apărării.

Începând cu anii '80, rolul Consiliului Apărării a fost dramatic diminuat iar importanța sa a fost considerabil redusă. Președintele, în calitate de comandant suprem al armatei, decidea, prin adoptarea de directive, asupra

chestiunilor privind apărarea națională, fără a mai convoca Consiliul Apărării în vederea discutării acestora.

Componența Consiliului Apărării al RSR

Nume	Perioadă	Funcție
<i>Președintele Consiliului Apărării</i>		
Nicolae Ceaușescu	7 aprilie 1969-28 martie 1974	Secretarul General al PCR
	28 martie 1974-22decembrie 1989	Președintele Republicii Socialiste România
<i>Membrii Consiliului Apărării</i>		
Ion Gheorghe Maurer	7 aprilie 1969-27 februarie 1974	Președintele Consiliului de Miniștri (din 1974- se introduce denumirea de Guvernul României)
Gheorghe Apostol	7 aprilie 1969-4 mai 1970	(membru al Comitetului Executiv al CC al PCR)
Emil Bodnăraș	7 prilie 1969-24 ianuarie 1976	vice-președinte al Consiliului de Stat
Chivu Stoica	7 aprilie 1969-4 mai 1970	membru al Biroului Politic
Ion Ioniță	7 aprilie 1969-16 iunie 1976	Ministrul Forțelor Armate
	16 iunie 1976-2 martie 1979	Viceprim-ministru al guvernului
Corneliu Mănescu	7 aprilie 1969-23 octombrie 1972	Ministrul Afacerilor Externe
Paul Niculescu-Mizil	7 aprilie 1969-29 aprilie 1974	membru al Comitetului Executiv al CC al PCR și vice-președinte al Consiliului de Miniștri
Vasile Patilineț	7 aprilie 1969-13	Membru al Comitetului

	octombrie 1972	Executiv al CC al PCR
Ion Stănescu	7 aprilie 1969-24 aprilie 1972	Președintele Consiliului Securității Statului ²
	24 aprilie 1972-17 martie 1973	Ministrul Afacerilor Interne
Cornel Onescu	7 aprilie 1969-24 aprilie 1972	Ministrul Afacerilor Interne
Maxim Berghianu	7 aprilie 1969-13 octombrie 1972	Președintele Comitetului de Stat al Planificării
Gheorghe Pană	18 aprilie 1970-11 noiembrie 1975	Membru al Consiliului de Stat
Gheorghe Rădulescu	4 mai 1970-29 aprilie 1974	Vicepreședinte al Consiliului de Miniștri
Ion Dincă	13 octombrie 1972- 9 noiembrie 1973	membru al CC al PCR
George Macovescu	23 octombrie 1972-23 martie 1978	Ministrul Afacerilor Externe
Manea Mănescu	13 octombrie 1972-27 februarie 1974	Președintele Comitetului de Stat al Planificării
Emil Bobu	17 martie 1973-17 martie 1975	Ministrul Afacerilor Interne
Vasile Milea	7 iunie 1973-5 iunie 1978	Șeful de Stat Major al Gărzilor Patriotice de la CC al PCR
	17 decembrie 1985-22 decembrie 1989	Ministrul Forțelor Armate
Manea Mănescu	28 martie 1974- 30 martie 1979	Prim-ministru al Guvernului
Emil Drăgănescu	27 februarie 1974-18 martie 1975	Președintele Comitetului de Stat al Planificării
Mihai Marinescu	18 martie 1975-7 martie 1978	Președintele Comitetului de Stat al Planificării
Teodor Coman	18 martie 1975-4 septembrie 1978	Ministrul Afacerilor Interne
Ion Coman	16 iunie 1976-29 martie 1980	Ministrul Forțelor Armate

² Consiliul Securității Statului a funcționat ca un organ independent până la 9 aprilie 1972 când a fost inclus în cadrul Ministerului Afacerilor Interne sub denumirea de Departamentul Securității Statului. Sub această formă a funcționat până în decembrie 1989.

George Homoștean	4 septembrie 1978-3 octombrie 1987	Ministrul Afacerilor Interne
Ștefan Andrei	23 martie 1978-8 noiembrie 1985	Ministrul Afacerilor Externe
Tudor Postelnicu	7 martie 1978-5 octombrie 1987	Președintele Departamentului Securității Statului
	3 octombrie 1987-22 decembrie 1989	Ministrul Afacerilor Interne
Ilie Verdeț	7 martie 1978-29 martie 1979	Președintele Comitetului de Stat al Planificării
	30 martie 1979-21 mai 1982	Prim-ministru al Guvernului
Nicolae Constantin	29 martie 1979-26 martie 1981	Președintele Comitetului de Stat al Planificării
Constantin Olteanu	3 aprilie 1979-29 martie 1980	Șeful de Stat Major al Gărzilor Patriotice de la CC al PCR
	29 martie 1980-16 decembrie 1985	Ministrul Forțelor Armate
Emilian Dobrescu	26 martie 1981-1 noiembrie 1982	Președintele Comitetului de Stat al Planificării
Ștefan Bârlea	1 noiembrie 1982-17 iunie 1988	Președintele Comitetului de Stat al Planificării
Ilie Ceaușescu	22 decembrie 1983-22 decembrie 1989	Membru al CC al PCR
Gheorghe Gomoiu	24 decembrie 1983 - 22 decembrie 1989	membru al CC al PCR
Ilie Văduva	8 noiembrie 1985-26 august 1986	Ministrul Afacerilor Externe
Ioan Totu	26 august 1986-2 noiembrie 1989	Ministrul Afacerilor Externe
Iulian Vlad	5 octombrie 1987-22 decembrie 1989	Președintele Departamentului Securității Statului
Radu Bălan	20 iunie 1988-2	Președintele Comitetului

		noiembrie 1989	de Stat al Planificării
Ion Stoian		2 noiembrie - 22 decembrie 1989	Ministrul Afacerilor Externe
<i>Secretari ai Consiliului Apărării</i>			
General-colonel Gheorghe	Ion	7 aprilie 1969-29 noiembrie 1974	Şeful Marelui Stat Major
General-colonel Coman	Ion	29 noiembrie 1974-16 iunie 1976	Şeful Marelui Stat Major
General-colonel Milea	Vasile	31 martie 1980-17 decembrie 1985	Şeful Marelui Stat Major
General-maior Guşă	Ştefan	25 septembrie 1986-28 decembrie 1989	Şeful Marelui Stat Major